

**Symposium s mezinárodní účastí
Osobnost a dílo Karla Krejčího
(Slovanský ústav AV ČR a Polský
institut v Praze)**

V Praze na sklonku dubna 2005 (27.–28. 4.) proběhlo solidně navštívené symposium o osobnosti, kterou si u nás již téměř nikdo asi nedokáže spojit se sociologií, totiž o významném českém polonistovi, sorabistovi (badateli v jazykové oblasti Dolní a Horní Lužice), komparativistovi, literárním kritiku a teoretikovi, autorovi obrovských syntetických *Dějín polské literatury* (1953) a v neposlední řadě sociologovi literatury *Karlu Krejčím* (1904–1979). Symposia se účastnili znalci naši i zahraniční (polští, němečtí, slovenští), jejich pozornost však byla většinou věnována literárněvědním a literárněhistorickým aspektům Krejčího díla s několika nikoliv nezajímavými vložkami biografickými. Krejčí totiž „opisoval“ osud jedné generace, která se rozvinula v podmínkách svobody a své akmé naplňovala v „osidlech zla“ – a Krejčí vůči němu zřejmě nebyl zdaleka tak imunní jako třeba Václav Černý, jakkoliv se distancoval od otevřené kolaborace, kterou předvedl génius české sémiotiky Jan Mukařovský. Příspěvky polského bohemisty a bývalého velvyslance v Praze Jacka Balucha, Jiřího Bečky či organizátora Josefa Vláška byly sice zajímavé, ale míra sociologické relevance byla poměrně nízká. Slovenský příspěvek prof. Pavola Winczera, který působí ve Vídni, přečetl nedůstojným způsobem uspávače hadů jeho zřejmě doktorand, editoři Krejčího *Sociologie literatury* se omluvili po mém soudu z důvodů malicherných a věci nedůstojných. Ostatní příspěvky byly sice zajímavé do jisté míry i sociologicky, ale přece jen velmi nepřímé. Sociologii literatury jako speciálnímu tématu se věnoval Miloslav Petrusek z Karlovy univerzity, který komentoval svým způsobem zásadní a unikátní Krejčího text *Sociologie literatury* vydaný v roce 1944 jako pololegální tiskovina a později reeditovaný. Recenze Krejčího knihy je na jiném místě.

Význam Krejčího díla nejen pro literár-

ního vědce či historika, ale i sociologa je v jeho závažném přesahu do světa evropských literatur a dějinných kontextů. Byl nejen polonistou, ale i sorabistou, který své poslání ve vztahu k této jazykové menšině bral velice vážně. Dietrich Šolta, který svůj příspěvek přednesl v hornolužičtině (věru, ne zcela srozumitelně), odpověděl i na otázky po perspektivách přežití „malých jazyků“, k čemuž se rozvinula zajímavá, ale myslím, že konce (ve smyslu uzavřeného řešení) nemající diskuse. Richard Pražák mluvil o vztazích Krejčího k maďarské kultuře, pozoruhodný byl referát o neobvyklém setkání Krejčího a Gombrowicze na téma polskosti. Analýza názoru Krejčího na dílo W. S. Reymonta (přednesl Ludvík Štěpán) má sociologický smysl v tom, že Reymontovo dílo lze v jistém ohledu přirovnat k řadě velkých „gründerských“ románů o počátcích kapitalismu (patří nepochybně do stejné řady jako část díla Zolova, ale i raného Thomase Manna) – je to velké poučení z literatury, které je krásným komplementem k bájeslovnému vyprávění Maxe Webera o původu kapitalismu.

Osobitou součástí symposia byly dva (improvizované) příspěvky, které vysvětlovaly některé nejasnosti či spíše „bílé místa“ v Krejčího životopise. Poučení, jež z nich plyne, je prosté a jednoznačné: život v totalitním režimu jen málokoho ponechal v úplné morální čistotě, jen od málokoho si nevynutil tu či onu úlitbu, zejména šlo-li o osobnosti významné a vlivné. A Karel Krejčí mezi ně patřil. Míra – s prominutím – potřísněnosti byla samozřejmě dána na jedné straně přímo úměrně síle vykonávaného nátlaku, na straně druhé nepřímou úměrně charakterové a mravní odolnosti. Zdá se, že Krejčí v tomto zápasu obstál. Ale to je posudek, který se vymyká z rámce prosté informace i kompetence autora informace.

Tedy – i sociologům stojí za to občas navštívit setkání badatelů oborů zdánlivě vzdálených, zejména dnes, kdy místo verbálních proklamací interdisciplinarit ji budeme muset *volens nolens* začít pěstovat.

-mp-